

VATROSLAV FRKIN, Zagreb

RAD MARIJANA LANOSOVIĆA NA RJEČNIKU JOAKIMA STULLIJA

Životopis Marijana Lanosovića

Marijan Lanosović¹ rodio se 12. IV. 1742. u slavonskom selu Orubici kraj Nove Gradiške. Kao mladić s 18 godina stupa u Franjevački red u Beču 1761. godine. Filozofiju studira u Budimu od 1763. do 1766. a teologiju u Osijeku od 1766. do 1770. Položivši ispit za profesora filozofije, postaje godine 1770. profesor na filozofskom učilištu u Slavonskom Brodu. Godine 1774. vraća se u Osijek, gdje na osječkoj gimnaziji predaje dvije godine "principia et parva". 1776. godine odlazi za kapelana Ljudevitu Hraniloviću u Slavonsku Požegu. Školske godine 1777/78. nalazi se opet u Osijeku, gdje na bogoslovskom učilištu predaje dogmatiku. Godine 1783. premješten je u Našice za župnika i gvardijana, godine 1788. je u Beču, a zatim u Budimu, gdje vrši službu tajnika provincije. Godine 1804. izabran je za provincijskog vikara i upravlja provincijom sve do 1806. godine. Kako je Lanosović bio povezan s đakovačkim biskupom Antunom Mandićem, uz njegovu mu je pomoć godine 1806. uspjelo da je Franjevačkoj provinciji sv. Ivana Kapistrana vraćen nacionalizirani samostan u Slavonskom Brodu, a Provincija je biskupu u to ime ustupila svoj samostan u Đakovu da u njemu otvori sjemenište.

U Slavonskom Brodu ostaje sve do svoje smrti 25. studenoga 1812. godine.²

Lanosovićev rad

Lanosović je preveo evanđelja pod naslovom Evangjelistar ilirički i izdao ga u Budimu 1794. godine.

Uz svoj teološki rad bavi se i problemima hrvatskog jezika. Godine 1776. u Osijeku izdaje djelo Uvod u latinsko ricsih sлагanja s nikima nimacskoga jezika bilixkama na korist slavon-
skih mladichah sloxen. Da bi hrvatski jezik približio Nijemcima, izdaje gramatiku na njemačkom jeziku, čije je prvo izdanje izašlo u Osijeku 1778. godine pod naslovom Neue Einleitung zur slavonischen Sprache. Drugo izdanje izlazi u Osijeku 1789. godine, a treće 1795. godine u Budimu.³ Prvom i drugom izdanju dodaje njemački i hrvatski rječnik, koji će u trećem izdanju proširiti mađarskim riječima.

U drugoj polovici 18. stoljeća u sjevernoj Hrvatskoj se piše latinski, kajkavski i ikavski štokavski, dok su u primorskim dijelovima u upotrebi i drugi dijalekti. Da bi se tu uveo nekakav red, po naređenju Josipa II. osnovana je u Beču 1782. godine komisija za izradu "Ilirskog pravopisa i gramatike". U toj se komisiji nalazi leksikograf Joakim Stulli, pjesnik Josip Krmpotić i gramatičar Marijan Lanosović.⁴ Stulli je pred komisiju izašao s gotovim trojezičnim rječnikom i zatražio odobrenje za njegovo tiskanje. Godine 1783. zajednička se češko-austrijska kancelarija obraća cenzoru srpskih i rumunjskih knjiga Atanasiju Sekerešu da dadne mišljenje o Stullijevu rječniku. Na temelju Sekereševa mišljenja zaključeno je da se pravopis Rječnika revidira i dodaju još njemačke riječi.

U to vrijeme Stulli kontaktira s Jozom Krmpotićem, koji Stullija odvraća od njegova pravopisa i nagovara ga da Rječnik preradi prema slavonskoj grafiji. S tom namjerom Krmpotić izlazi i pred Ugarsku kraljevsku kancelariju 1785. godine, ponudivši se da će sam preraditi Stullijev Rječnik. U toj situaciji Ugarska kraljevska kancelarija traži mišljenje svoga savjetnika kanonika Antuna Mandića, koji je poslije postao đakovačkim biskupom. I Mandić savjetuje da se Rječnik preradi prema slavonskom pravopisu, pa Stulli, prema sugestiji Kancelari-

je, prerađuje svoj Rječnik, a Kancelarija prerađene dijelove šalje na recenziju Mandiću.⁵ Na Mandićevu je preporuku Bečka vlada 18. travnja 1788. pozvala Marijana Lanosovića iz Našica u Beč da provede konačnu redakciju Stullijeva Rječnika.⁶ Lanosović je dobio zadatak da u Stullijev Rječnik unese i njemačke riječi.⁷ Čini se da je Lanosović na početku krivo shvatio želju Bečke kancelarije jer je počeo sam raditi na prevođenju njemačkog rječnika Johanna Christopha Adelunga. Iako Kancelarija priznaje vrijednost toga pothvata, ipak preporuča Lanosoviću da se bavi samo umetanjem njemačkih riječi u Stullijev Rječnik.⁸ Dok je radio na Rječniku, Lanosović je u svojem pismu Bečkoj kancelariji iznio teškoće oko usklađenja njemačkih i hrvatskih riječi s talijanskim i latinskim riječima u Stullijevu Rječniku, koje se, kako on kaže, mnogo puta "plane et diametro opponantur".⁹

Znademo da takav i taj rječnik u Lanosovićevoj redakciji nije nikada izašao.

Lanosovićev rad na četverojezičnom rječniku

Uređujući Brodski samostanski arhiv, naišao sam među ostalim materijalom i na četverojezični rječnik koji je pisan rukom. Kad mi je vlč. o. Mijo Brlek govorio o Stulliju i Lanosoviću, sjetio sam se toga četverojezičnog rječnika u Slavonском Brodu. Konzultirajući se s o. Marijanom Mikićem te uspoređujući Lanosovićev rukopis u samostanskoj Kronici s rukopisom četverojezičnog rječnika, došao sam do sigurna zaključka da je taj rukopis ostatak Lanosovićeve rada na četverojezičnom rječniku u Beču.¹⁰ Iz pisma što ga je Lanosović napisao Bečkoj kancelariji u Beču, 15. rujna 1790. godine, proizlazi da je on počeo s umetanjem njemačkih riječi u Stullijev Hrvatsko-talijansko-latinski rječnik 30. siječnja 1789.¹¹ i da je do njemačke riječi Byrol došao 25. svibnja te godine.¹² Da je u to doba vrlo intenzivno radio na tom poslu, pokazuje činjenica što je potkraj iste, 1789. godine, došao već do slova F (die Fahrtafel).¹³ Lanosović završava rad na četverojezičnom rječniku

1791. godine i predaje ga Bečkoj dvorskoj kancelariji.¹⁴ Predviđao je da bi sav posao i mogao završiti u roku od tri godine ukoliko ne bi bio spriječen većim teškoćama koje mu zadaju pojedine riječi u Adelungovu rječniku, a koje Stulli nema u svom Rječniku.¹⁵ Sam Lanosović spominje izričito Adelungov rječnik. I zaista, ako se usporede riječi iz Adelungova rječnika s riječima prvog stupca Lanosovićeve rukopisnog rječnika, očito je da se Lanosović veoma mnogo drži riječi i tumačenja u Adelungovu rječniku. Dakako, to nije doslovno prepisivanje, nego on pojedine riječi, odnosno njihova tumačenja negdje skraćuje¹⁶, a ponegdje proširuje.¹⁷

U drugom stupcu u Lanosovićeve rječniku nalaze se hrvatske riječi, koje se u Stullijevu trojezičnom Rječniku donose u prvom stupcu. Taj dio Lanosovićeve rječnika pokazuje da je on uza Stullijeve hrvatske riječi dodavao nove riječi.¹⁸ Može se kazati da je upravo ovaj hrvatski dio Stullijeva Rječnika u Lanosovićeve radu doživio najviše promjena. Teško je reći kojim se hrvatskim rječnicima Lanosović služio u tom popunjavanju i nije li možda to njegov osobni doprinos.

Treći stupac u Lanosovićeve rječniku su latinske, a u četvrtom talijanske riječi. To je drugačiji poredak nego što ga nalazimo kod Stullija. I ova rječnička građa Stullijeva Rječnika u Lanosovićeve radu doživljava također promjene, iako su one neznatnije.¹⁹

Lanosovićev je rukopisni Rječnik sačuvan na papiru različita formata, tj. jedan dio je pisan na listovima veličine 23 x 35,5 cm, a drugi 21,5 x 29,3 cm.

Tekst je pisan samo na polovici stranice, tako da je druga, prazna polovica lista služila za umetke. Pojedine riječi imaju obilne umetke.

Lanosovićev rukopis nije bio redigiran, pa sam zato kod sređivanja proveo paginaciju. Nedostaje početak, tako da riječi slova A počinju s Achtleute.

Slovo B ide do 552. stranice. Tu, čini se, nedostaje jedan svešćić, jer od riječi beräuchern odmah prelazi na riječ Beschreiber.

Slovo C je potpuno sačuvano.

Slovo D je nepotpuno. Nedostaju riječi od desto do dortwärts.

Slovo E nema početka jer počinje tek riječju einschneiden.

Slovo F ide od riječi Faulfieber, a iza toga se nastavlja tek s riječju Feldquartiermeister i završava s Fieberschauer.

To je ujedno i posljednja riječ sačuvanog Lanosovićeve četverojezičnog rječnika.

U Lanosovićeve su Rječniku pojedine riječi potcrtane, a pojedine precrtane.

Kod njemačkih imenica navode se određeni članovi.²⁰ Uz pojedine hrvatske i latinske riječi daje se opširno tumačenje, pri čemu katkada donosi stihove latinskih i hrvatskih pjesnika.²¹ Rječnik je pisan vrlo čitljivo, očito s namjerom da može poslužiti kao predložak za tisak.

Lanosovićeve bilješke

Ovaj kratki prikaz ne bi bio potpun kad ne bih spomenuo Lanosovićeve bilješke, kojih ima 614 stranica. Upravo te bilješke najbolje osvjetljaju Lanosovićeve teškoće oko usklađivanja Adelungova teksta sa Stullijevim Rječnikom. Ove bilješke možemo podijeliti prema jeziku koji dolazi na prvom mjestu u četiri skupine: njemačke, hrvatske, latinske te različite.

Ogledajmo najprije njemačke bilješke.

Ima ih tri niza: riječi A - Z (aufstoßen - zurück)

riječi B - Z (bitter - zufuhr)

riječi D - Z (denn - zusammendrücken)

Prvi niz A - Z, sadrži njemačke riječi s hrvatskim prijevodom, npr. Zwilling - blizanac; Zorn - jarost, itd. Na pojedinim mjestima dodane su uz njemačko-hrvatske izraze još i odgovarajuće latinske riječi, npr. als - nego - quam; Muster - uzor

- exemplar. Ovaj niz pisan je latinicom, a tek ponegdje goticom. Za slova E, K i R nema nikakvih bilježaka.

Niz B - Z bogatiji je sadržajem od prethodnog jer je u cijelosti trojezičan, tj. njemačko-hrvatsko-latinski. Dok je u prethodnom nizu navedeno samo jedno ili dva značenja odnosnih njemačkih ili hrvatskih riječi, ovdje se redovito navodi više značenja njemačkih i hrvatskih riječi. Ovaj je niz najbliži četverojezičnom rječniku, nedostaju jedino talijanske riječi. To su i najobilnije njemačke bilješke. Ovaj niz broji ukupno 212 stranica.

Treći niz D - Z sadrži uglavnom samo njemačke, hrvatske i latinske riječi. Na više mjesta opet dolaze njemačke riječi, samo s hrvatskim značenjem. Neka slova abecede su obrađena više, a neka manje. Slova H, M, P, T, U i V su izgubljena.

Drugu skupinu, kao što je rečeno, predstavljaju hrvatske bilješke.

I ove se bilješke mogu podijeliti u tri niza:

Prvi niz obuhvaća hrvatske, ruske i češke riječi. Po opsegu to je vrlo kratak skup riječi. Ima samo 8 stranica. Na tom nizu je zapisano puno ime i prezime Marijana Lanosovića i uza nj dodana njegova adresa u Budimu.

Niz drugi na vanjskoj strani ima naslov: "Collectio quarundam vocum, vocabulorum, nominum, verborum, adverbiorum etc.". To su bilješke koje donose stanovit broj hrvatskih, latinskih i njemačkih riječi. Ponegdje samo latinske i njemačke, a ponegdje njemačke, latinske ili pak njemačke, latinske i hrvatske riječi. Na kraju tog niza bilježaka navedeni su latinski i hrvatski nazivi pojedinih biljaka - trava.

Treći niz u skupini hrvatskih bilježaka prilično je sistematiziran. Sadrži hrvatske, njemačke i latinske riječi. Kod imenica se navodi nominativ, genitiv i rod; kod pridjeva se navode sva tri roda, a kod glagola infinitiv, prvo lice prezenta i prvo lice perfekta.

U skupini koju sam označio imenom latinske bilješke, La-

nosović navodi uglavnom latinske i talijanske riječi. Ipak, među njima se nađe i riječi drugih jezika, tako njemačke i hrvatske, hrvatske i njemačke i njemačke, hrvatske i latinske riječi.

Četvrta skupina - različite bilješke - sadrži pomiješano bilješke s njemačkim i latinskim, latinskim i hrvatskim, hrvatskim i njemačkim, i njemačkim, hrvatskim i latinskim riječima.

Zaključak

Uzmemo li u obzir i zbrojimo svu do sada poznatu rukopisnu ostavštinu Marijana Lanosovića u samostanskom arhivu u Slavonskom Brodu, tj. njegov četverojezični rječnik i njegove bilješke, vidimo da tu postoji oko 2000 ispisanih stranica.²² Kolik je to doprinos poznavanju hrvatskog jezika i kakvu ima važnost sakupljena građa, stvar je jezikoslovaca da, pošto prouče materijal, donesu stručan sud.

B i l j e š k e

- 1 U kronici Brodskog samostana godine 1806. Lanosović se na više mjesta potpisuje oblikom: Lanossevich. Zato, mislim, imaju pravo oni autori koji našeg pisca pišu Lanošević. Vidi prilog I A i II A.
- 2 E. Hoško, "Dviije osječke visoke škole u 18. stoljeću", Gramatičar Marijan Lanosović kao profesor bogoslovnog učilišta, Kačić X, 1978, str. 162-164.
- 3 a) T. Matić, Prosvjetni i književni rad u Slavoniji prije preporoda, Zagreb 1945, str. 136.
b) T. Đurić, Iz prošlosti novogradiškog kraja, Marijan Lanosović - gramatičar, Varaždin 1974, str. 129.
c) Z. Vince, Putovima hrvatskoga književnog jezika, Zagreb 1978, str. 70.
- 4 Vidi bilj. 3.
- 5 L. Hadrovics, "Pokušaj reforme latiničkog pravopisa 1785. godine", Anali Filološkog fakulteta, 5, Beograd 1965, str. 267-272.
- 6 Vidi bilj. 2.
- 7 Vidi bilj. 5.
- 8 Pismo u Budimpeštanskom državnom arhivu, Magyar Kancellaria, Acta generalia 1789.
- 9 Pismo u Budimpeštanskom državnom arhivu, Magyar Kancellaria, Acta generalia 1791. To je pismo Lanosović napisao 12. ožujka 1791. godine.
- 10 Vidi prilog I A i II A. Usporede li se pojedina slova /A, B, K i S/ koja dolaze u Kronici Brodskog samostana s istim slovima četverojezičnog rječnika, vidi se da je to nesumnjivo isti rukopis. Usp. prilog I A i II A s prilogom I B - IV B.

- 11 Pismo Marijana Lanosovića Mađžarskoj dvorskoj kancelariji u Budimpeštanskom arhivu, Magyar Kancellaria, Acta generalia 12 313/1790, 15. rujna.
- 12 Ovaj nadnevak zapisan je na 879. stranici Lanosovićeve rukopisnog rječnika.
- 13 Nadnevak zapisan na 1271. stranici Lanosovićeve rukopisnog rječnika.
- 14 Vidi prilog C I-1 i prilog C I-2.
- 15 Lanosovićevo pismo, Budimpeštanski arhiv, Acta generalia za 1789. godinu.
- 16 Primjer:
- a) Adelung: die Anleitung, plur. die, -en, theils die Handlung des Anleitens in allen Bedeutungen des Verbi... Ingleichen, Verschaffung einer Gelegenheit, Veranlassung; ... Lanosović: Anleitung (die) für Anführung, Unterrichtung, vod povod, ... 2) Verschaffung einer Gelegenheit, Veranlassung, prigoda, f. uzorak...
- b) Adelung: Anleuchten, verb. reg. act. in das Gesicht leuchten; Einen mit dem Lichte, mit der Laterne anleuchten. So auch die Anleuchtung... Lanosović: Anleuchten (v: r. a.) 1) neutraliter sinuti, sivati ... 2) activ einem in das Gesicht Leuchten, svititi komu u ocsi...
- c) Adelung: Citadelle, plur die, -n, eine kleine Festung, welche neben einer großen Stadt angeleget wird - Lanosović: Cittadelle (die) eine kleine Festung, krepost, tverdja, obrana f. gradac...
- 17 Adelung: civil; adj. et adv. welches nur in verschiedenen Zusammensetzungen üblich ist, und aldann so viel als bürgerlich bedeutet... Lanosović: civil (adi) bürgerlich, varoshki, gradski, gradjanski, gradan...; civil (adv.) höflich, gradski, varoshki, ljudski, uljudno, dvorno...

- 18 a) Lanosović: Beytrag (der) Ein Zusatz, in Schriften nadometak, pridavak, m. additamentum; aggiunta. S. Beyfuge 2) Beyhilfe; pomoč, podmogu, udiljba, pinezna, f. pobirak, zbirak, m. sabranje, zbiranje pinezno, pomoxenje, udiljenje, sakupljenje pinezah za pomoči koga, nadarenje, n. collatio, collecta, cranus; contribuzione -
Stulli: nadometak, etka, m, nadometanje, a, n - giunta, aggiunta, appendice, addictio, additamentum, appendix.
- b) Lanosović: Eintrocken (v.r.n.) l) Trocken werden; osushitise, usushitise, usahnuti, prisushitise, prisahnuti; exsiccascere, siccari, siccando absumi; seccarsi, inaridirsi. ϵ° Von Rüben, Wurzeln etc. usahnuti, uvehnuti, sperxitise, siccari, exsiccari, exsiccescere; seccarsi, inaridirsi -
Stulli: osusciti, ujem, ivam, o suscim, iosam, seccare, siccare, arefacere, exicare, osusciti svekoliko, v. ognuti sveosusciti na suncu, seccar al sole, insolare - osusciti na dimmu, seccar al fumo, fumo siccare - osuscitise, seccarsi, arere, arescere.
- 19 Vidi bilj. 18.
- 20 Kod ostalih vrsta riječi (glagola, pridjeva i priloga), koje imaju kratice, Lanosović uglavnom slijedi Adelungov rječnik.
- 21 Usporedi Stullijev hrvatsko-talijansko-latinski dio Rječnika.
- 22 Na poticaj o. Miše Brleka i po preporuci simpozija održanog u Dubrovniku od 2. do 3. listopada 1980. godine, nastavljam dalje raditi, tj. istraživati ulogu Lanosovića u sastavljanju četverojezičnog rječnika, koji se čuva u Slavonskom Brodu, i obradit ću ujedno njegov život i djelovanje.

30
1807 Pronti cod. Guardiane ^{statu} ^{P. Marijan Lanosović}
Dico ^{R. P. Johan. Salata} ^{vich} ^{parit} ^{lanosović}
men

4. Fr. Denuentius Klafz ex Novitibus re-
nit professus.

19. J. Michael Gruber Mokumum.

22. R. P. Michael Kutich Concionator Emeritus
Cernikino, P. Paschalis viche et J. Hermannus
Josephus Beckhums Joeduarum.

Eodem die R. P. Johannes Dalatorich in
Administratione parochiae Podgorusensis pro loco
Guardiano venit.

24. J. Angelus Wolff Caius prof. Sacrorum
Sacrista Cernikino adpulsus.

Hoc pariter mense P. Damianus Vinograd-
vich Administratione parochiali in Podgorice absolute
ad coenobium rediit.

Incrustatus et dealbatus tractus inferior ex
aedificiis novo.

Portis item novis 28 totidemque novis per
instructus conventus, industria P. Marijani Lanos-
ovitch comparata elemosina a P. Lustarich
Gottlieb & Damiano Vinogradovitch et aliis in summa
80 tantum in massa aedificii pro 16 partibus solu-
tis sunt.

Ad fontes in area & horto circumquatuor
nae cupideae partim, partim muratae quatuor. Fontes
item in horto totus de novo tectus.

Domus in alodio erecta: se abulum pro vacuis
foemle / contra propositum / erigi curat.

1804
Sup. Provinciali A. R. Guadiano P. Notario Mariano
ma P. Alex. Tomkovich. Johan. Bulakovich. Can. Kersch.

26. Fests Pentecostes ut annis prioribus. Concio orae.
In festo autem Ascensionis apud nos praeter so-
cram hora 10 solenne nihil; quia populus totus per
cessionaliter sic solet Podbrinjum.

28. Festum S. Trinitatis et equis hospitibus et copiis adu-
sina celebrant.

Domestica

10. Suae Excellentiae consensu libellus ap-
plex; ut intercedat pro libera in consilio mendicatio-
ne.

Eodem die venefactorum de villa S. Thomae
Larich nobili de Bodoicy, et agenti Illustriano
nosperich depositae sunt 30 magne cupreas varietatis
civitatum per ambitus superiores.

Eodem die peractae sunt circulares litterae
conuocatoe ad capitulum Provinciae Suae
in Hungaria celebrandum.

24. P. Eximius Provincialis disiebit de capitulo

Politica

Regina nostra una cum coronae principe, totaque
aula Budam aspulit.

1804. Serenissima Augusta prima ad Vatisbanam inter nos
Gallum acciuit; et recedentibus nostris de vestimenta
tiones. In illo librum usum Viennam remittent. Cuius
actionis irrimae oculati testis est sequens descriptio.

Civitas Inrudimensis in sum 70 conflumina
vint in sum a civitatem Cotzen in sum a sum
Gallo se adlocavit. In sum a sum a sum a sum a sum
funt, capiti, et clausi. In sum a sum a sum a sum a sum
viniens, nos interuati curat. et sequentibus in sum a sum
huius destitutionis duces. Cracovia in sum a sum a sum a sum
reliquis 150, 100, partim 70 in sum a sum a sum a sum
quomplurimum illorum obire. In sum a sum a sum a sum

Cit.

Citrulle (die) Kraštavac, m. Krašava,
 vica ingruba f. quich libra f. nach dem
franzö. citrouille; abutilus; cedrolus -
lingua.

Cittadelle (die) eine kleine Festung,
grad gradnja, opanu f. gradac, m. castellum, f. (m) zamak,
ara, cittadella, castello.

Civil (adie) varoški, gradski, gra. f. bürgerlich;
gradan, amulus, cittadino, citta-
dmulo - bürgerlich, höflich; gradski, uljudan,
dragan, kladan, clafan, prhten; umano (u) uestiv, vecliv,
umano; politico, umano.

Civil (adie) bürgerlich, höflich,
gradan, varoški, gradski, uljudan, dragan,
kladan, clafan, prhten, vecliv, uef-
tivo, veclivim, ueclivim otrazom, humane,
moderate, civiliter; com civilmente,
politica mente, umanamente.

Claret (die) (1) gewürzter Wein;
vino lacrimae p. flacciae, namirijna f. vinum
aromaticum; aromatized; vino aromatico (2)
Blauweithen Wein; vino bludoceno, vino
rubellum, n. vinum rubellum, sub
rubicundum, alias clarehim; clara chiara,
vino di colore fa bianco e rosso, vino rosso.

Classe (die) red, classe, classe, classe, classe,
 m. classis, ordo; puto, ordine, classe.

Classisch (adie) im Schreibstyl,
clav, glavni, glaviti, puto, puto, puto,
classico, clava, clava, clava.

Clau.: Clause, d. Klaus, Klaus.

Clausur (die) (1) im Kloster;
zavoo, m. prigrada, f. samoča, samoča,
f. samostanski monastirsko, n. solitudo, clausura.

Dengetn (v. r. a.) die Sengen durch *felicia. sei istis felici, glüdelin.*
 zimmer schärfen; *coffu naturali, icam, oklepali, poklepali kofu,*
 malleo pincidere falcem; *agge*
 puzzan battendo la falce.

Dengetnuy volis m. konfelicia. instrumentum aquae fervente pro...

Denidor (das.) ein musikalisches
 Instrument; *coffu tabaculo...*
 dinicha *poudica varlikofafna fidiony,*
 ind aureus, *hompis d'oro obuvicordis*
 denidor.

Denkbrod (das.) *coffu prifnik*
 kafalnosta, m. zanis m. monimentum obla,
 hano Domini.

Denkbuch (das.) Stadtbuch; *das literale spomenik.*
 Inconik gradski m. liber civitatis, *libro*
 della città di memoriale.

Denken (v. r. a.) sich dachte, habe
 gedacht. 1.) Vorstellungen und Gedanken
 haben; *mifiti, mifli varmitati, pramitati*
varbitati, cogitare, pensare. 2.) sich auf
 einen Gegenstand a) mit Vorworte an; *m.*
liti o femu, spominjati na shogud, cogi,
tare de re; cogitare da analitico cosa. b.)
 Mit der meisten Eulung, sich vorstellen; *pro-*
mifiti, promifhijati k'ogju stvar, urchi u pa,
 mit; *coffu pravit* vom; *penfare qualite cosa, confiderare.*

Denke dir meinen Schmerz; *promifli*
 moju bol; *coffidera*, *penf.* 3.) Tugendlich
 1.) Mit *Denkfeyn* Mit einem Urtheile. a.) Für
 glauben, datus halten; *coffidati, dexati; cogi,*
tare, credere; penfare, credere. Ich kann
 es leicht denken; *coffu moju lafno to vno,*
vati, credere etc. credere etc. Was denkst du
 von der Sache? *shito dexishi od te stvar?*
quid cogitas? chi penfa etc. b.) Für ver,
 muthen; *mifiti, nepchat, nepchavti, mifiti*
mifvati, cfmitile, viditile; opmari, putare;

Tief denken, zadubifite mifkom,
toto animo cogitare, applicare
lutti, l'animu' allu' quilibet conf.
abazione.

coffu pravit;

Fan.

Sangmesser (das.) ein kurzer Hirsch,
Sänger; *Kaspertica cervina*, f. *ancaxarschik*
fanjski, m. *panius venatorum ensis*,

Sangraufe, Sl. *lygercafe*.

Sangstrik (der.) bey den Jägern eine
Schwache vom: *kenarac*, m. *pinis*, *pinis*.

Sangtag (der.) kom dan, *dieo capto*,
rao, *zuvne della caccia*. Es ist alle Tage
Sangtag, Jagtag, aber nicht alle Tage Sangtag,
hauke dan se zvrje gem, *alli siko dan se*
neulori, *quodlibet sicut remanses sicut, non*
quodlibet sicut adsequuntur.

Sangvogel, Sl. *Habicht*.

Sangzahn (der.) Zub sekavac, *keffac*
~~und~~ auch *lovac*; m. *dens feruens praedae*
capientiae.

Fantasia (die.) 1.) Unbildungs-kraft,
razmura, ~~misch~~ *mishljenost*; f. *phantasia*; *fan-*
tasia. 2.) Die Wirkung, das Bild; *zamishtaj*,
m. *zamisao*, *namisao*, *misao* f. *mishljensje*, *za-*
mishljensje, *mnensje* (m. *nicssturie*, *Q*) *smisstenj*,
n. *shantasia*, *shantasma*, *fantasia*, *pentico*. 3.)
beuvilt, *bimcanje*, *rahadsensje pameti*, *delicunje*, *n. gvo bis*,
manitati, *delirium*; *pradico*, *delirio*.

Fantasiieren (v. r. a.) l.) In der Ohank
heit, *fajeln*; *buncati*, *zahoditi pametu* *i pamci*,
~~ubit~~, *smamitise*, *shenich*, *probudati*, *nianono*,
vat, ~~manitati~~, *manitati*, *ludovati*, *iznefist*,
tise, *vestogicati*, *privratilise komu pamci deli*,
zaro; *mparrivo*, *farnhicare*. 2.) In der Kunst,
nach seiner Unbildung arbeiten; *iznustit*, *izhibi*,
n. *smiliti* ~~iznustiti~~, *iznustiti*, *htogod*; *ex suo*
ingenio fingere; *fingere da se*.

Pismo Marijana Lanosovića Mađarskoj dvorskoj kancelariji. Magyar Udvari Kancellária A 39, Acta generalia 8578/791, p. 3.

(Beč, 1.VII.1791.g.)

Excellentissimi ac Illustrissimi Domini

Quandoquidem Supremam Stulliano illyrico-germanico-italico-latino Dictionario manum imposui; quodque ex eiusdem operibus maximi erat momenti ac in se difficillimum, cum additione linguae germanicae, quemadmodum semel ac iterum per Excelsam Cancellariam iussus fueram, iuxta germanam uniuscuiusque vocis illyrice significationem, quantum attingere licuit, absolui: Vobis, Excellentissimi ac Illustrissimi Domini, humillime supplicandum duxi; ut me pro innata Pietate Vestra missum facere clementer velitis. Cum enim, uti ex adiuncto istic Medici adtestato Vos videtis. Ipsi periculosa laborem arthritidis adfectione; quae, quoniam indies magis magisque augetur, non modo nervorum debilitatem caussat, sed etiam contracturam minitatur; fiet tandem, ut, si diutius tali adsiduo et gravi adstrictus fuero labori, e publico ipsi inutilis et Provinciae meae evadam onerosus.

Inde est, ut Vos porro per Pietatem et ingenitam Clementiam Vestram pro competenti quoque pensione obtester ac rogem, tum quod ex Cenobio, cui post Guardianatum Nashicensem ut concionator adscriptus fueram, Possegano, post discessum meum sublato huc advenerim; tum vel maxime, quod tali pressus molestia corporis et pluribus indigeam medicamentis, et Provinciae in curatus fuero, minus de cetero servire potero. Respicite quoque amabo Excellentissimi Domini!... hunc, eumque molestissimum, quem in Stulliano hocce opere perficiendo pertuli laborem.

Vestra proinde confisus congenita Benignitate, nullus dubito, quin utromque cum laboris tanti remuneratione non minus clementer quam benevole resoluturi sitis. Quot dum iterum iterumque abs Vobis humillimis efflagitto praecibus omni cum venerationis adfectu in perenni Vestri ad Aram memoria sum. Viennae, Calendis Iulii MDCC.XCI.

Excellentissimarum ac Illustrissimarum Dominationum Vestrarum

Cultor perpetuus

Pater Marianus Lanosovich

Franciscanus Provinciae Iohannis a Capistrano